

Imprimat legal.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

BCU CLUJ ANUL VI Nr. 38

20 SEPTEMBRIE 1925

In acest număr: Reîncepe mascarada de Octavian Goga ; Joc în soare, poezie de D. Ciurezu ; Dela Moscova la Tatar-Bunar de Alexandru Hodoș ; Galerele de V. Rüssu-Șirianu ; Pe două fețe de Ion Gorun ; Pe calea cea bună de P. Nemoianu ; Orașele noastre : Târgul-Mureș de Virgil P. Râmniceanu ; Tributul sângelui de C. Argintaru ; Săptămâna politică : O întrunire inutilă de Ion Balint ; Gazeta rimată : Jalnica întâmplare a lui Popa Man de Popa Tunsu ; Insemnări : Problema succesiunii ; Două măsuri ; Să știm și noi ; Viziuni sângeroase ; Părerii diferite : Cărți noi, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Reîncepe mascarada

Un val de retorică flămândă s'a abătut din nou asupra Ardealului. Dornică să-l recucerească, după ce la alegerile agricole patrușprezece județe din douăzeci și două s'au dovedit imunizate de microbul unei boli destructive, pensionarii Albei-Iulii s'au pus pe lucru. Vechea trupă e iarăși în picioare și cere ascultare. Pe la târguri de țară, printre menajerii și panorame, amestecându-se cu alți profesioniști speculatori ai imaginației populare, consorțiul scoate capul azi la Deva, mâine la Sibiu, poimâine la Dej, pretutindeni unde sunt șanse de exaltare a mulțimii și de sbiciuire a instinctelor rele. Lista acestor pioși actori provinciali se știe. Regisor e tot marele pertractor d. Iuliu Maniu, primbariton tot d. Alexandru Vaida, primadonă lirică popa Man dela Gherla. Pentru complectarea ansamblului s'a alăturat dela oborul din București, printr'un prea firesc impuls de înrudire organică, domnul Ioanițescu, veselul bărbat de stat, cunoscutul intelectual de esență superioară, care în societatea unui enorm boa constrictor dela Moși și-a smuls și de astădată bine meritatul succes electoral...

Laolaltă, neobosiții pelerini de bălciuri sunt azi în voiaj. Repertoriul lor se cunoaște, mijloacele se știu. Reîncepe mascarada. Minciunile plouă, insultele curg, vinele grumazilor se umflă. Aceaș atmosferă de coborâre sufletească se răspândește în jurul lor ca în zilele de demult, reînvie clișeele uzate, adjectivale strâmbe se repun în circulație, răcnetul ține loc de inteligență și dela tribună prostia cu bolovanii grei lapidează auditoriul. Vai, de ce am mai reîmprospătă aici aceste orgii de oratorie primitivă, amestec ordinar de noroi și de funingine? Cât despre subiecte, sunt și ele din arsenalul arhi-îmblătit, al cărui măcinș a umplut toate drumurile. Lozincile de odinioară se strigă în fața țăranilor. Demagogia spurcată își asvârle tăciunii aprinși. Iar se vorbește de ciocoi din Regat, de către distinșii aliați ai dlor

Argetoianu și Mișu Cantacuzino. Iar se împarte pământ și se șterg impozitele, iar se plimbă sugestiunile unei coase simbolice peste capetele sătenilor iubiți până la frenezie de șampionii atâtor consilii de administrație.

O singură notă e nouă în ansamblul meschin de turpitudine ce dă năvală în mulțime. E tonul mult mai ridicat ca de obicei, e foamea dusă la exasperare. Sfârșitul de regim și perspectiva unei apropiate schimbări de guvern trezesc accente necunoscute încă. Se strigă cu mai multă patimă ca oricând, trupa inconștientă seamănă revoltă și ori unde se duce caută să sguđuie poporul prin provocări incendiare.

Ce să zicem de efectul atâtor otrăvuri introduse în mod meșteșugit într'un corp relativ sănătos? Nu putem tăgădui influința lor. Oamenii de bun simț, de sigur, își întorc fața cu desgust, și mintea chibzuită refuză odioasa scamatorie. Ori-ce preot dela sate și ori-ce cărturar modest din munții Abrudului știe, că leagănul adevăratei democrații nu e la Breasta, reședința judecătii echilibrate nu e la Vălenii de Munte și culcușul naționalismului românesc nu e la fabrica Renner din Cluj. Pe seama acestor păgubași pășiți rămân fără preț și blestemele călugărului urlător dela Gherla și rodomontadele de mahala ale tribunului din Ilfov. Dovada, că patrusprezece județe în Ardeal s'au scuțurat de jacheta d-lui Iuliu Maniu.

Dar, dusă înainte această revărsare de înjurături pe spinarea țării, cine mai poate da chezășia că la un moment dat un colț nu se aprinde, și că împletit din multele suferințe reale care năpăstuiesc masele vântul nebuniei nu va începe să bată?

Aici e bubă, aici e tot roșul chestiunii.

Nu mai e vorba astăzi nici de registrele cutărui partid, nici de aventurile unor indivizi sălțați în pripă pe scara norocului. Realitatea e că din interese de tarabă se sapă jos la temelii însăși existența țării. Sufietul milioanelor e enervat în toate unghiurile de numeroși măscărici, care cu vicleimul lor prepară furtuna. Sunt convins, că izbucnind odată acest vifor are să-i măture pe ei poate mai întâi, dar un astfel de cutremur ar putea da peste cap clădirea întreagă. Iată de ce, o protestare unanimă trebuie să se ridice împotriva supralicitațiilor în demagogie.

Ideia de autoritate și cultul inteligenței, ca niște diguri de fier vor trebui să stăvilească sgomotoasa cataractă impură.

Din colțul nostru noi ne vom face ecoul unei reveniri la normalitate, și în acest sens vom apăsa condeiul pe hârtie, perfect indiferenți dacă mârâiturile de gazetă ale umanitarismului cu pistrui și chiotele răgușite ale irozilor ne vor acoperi cuvântul.

La vremuri noi, vom veni și noi cu o coardă nouă.

OCTAVIAN GOGA

JOC ÎN SOARE

Cic cicoare
cântătoare
din glădicii
plini de floare,

Cic, cu gușea

încărată
de ciccicuri

și de soare, —

Cic cicoare
cântătoare,

c'a venit un crai călare
cu cer limpede 'n cătare,
cu lăcuste pe spinare,
și grâu verde 'n cingătoare,
umblă'n lume să se'nsoare
când glădicii sunt în floare.

Cic cicoare
ieși din floare,
ieși cu gușea
încărată
de ciccicuri
și de soare...

Și-un copil pitit în brusturi chicote de răs și sare,
Sare 'n ploaia de lumină ce se varsă pe poteci,
Și copiii toți aleargă și-i aruncă 'n cale melci,
Melci vărgați, căzuți din pumnii primăverii pe cărare.

Lumișul plin de tremur, plin de aur joacă 'n ei
Ca seninu 'n ape limpezi rotitoare de isvoare,
Printre crengi le pică 'n creștet borangic curat de soare
Și de-atâtea flori și râset, se frâng bolțile de tei.

Braniștea 'ngenunche umbra lângă cioporul de mei
Pe când sbegul dă năvală peste-o tufă de ferigă,
Și-un copil orbit de soare chicote de răs și strigă:

Cic cicoare
ieși din floare,
ieși cu gușea
încărcată
de ciccicuri
și de soare...

D. CIUREZU

Dela Moscova la Tatar-Bunar

Acum un an, la 16 Septemvrie, o mână de voinici cu simbrie din armata de mercenari roșii a generalului Frunză au debarcat în mare taină la Nicolaevna, pe malul Nistrului, sub comanda comisarului bolșevic Andrei Clocnicov zis și Nenin, cu scopul de a preface Băsarabia într'o Republică moldovenească a Sovietelor. Guvernul din Moscova își făcuse toate socotelile. Nu-i trebuia decât o ușoară spărtură în digul de apărare al hotarului românesc. Cine se mai putea împotrivi, apoi, puhoiului cutropitor ?

Lovitura fusese clocită vreme îndelungată în cuibarele calde ale Kremlinului. Se încropise acolo, din manifeste secrete și din fișicuri de ruble în aur, un proiect vast și îndrăzneț de incendiere a Europei. Basarabia era să fie poarta de flacări prin care urmă să-și facă intrarea triumfală mântuitoarea ideologie a internaționalului apfelbaum Zinoview. Toate celelalte încercări apusene dăduseră greș. Rapoartele agenților comuniști din Anglia, din Franța, din Italia și din Germania, veneau încărcate de știri pesimiste. În Franța, cu toată biruința cartelului radical-socialist, propaganda bolșevică n'a înaintat nici cu un pas. În Anglia s'au instalat la cârmă conservatorii, hotărâți să reprime cu strășnicie orice încercare de ațâțare a lumii muncitorești. În Germania se ridică acum statuia de lemn a lui Hindenburg. În Italia tot mai lucrează încă untul de rețină al lui Benito Mussolini... Occidentul nu e, prin urmare, desful de copt pentru bolșevizare. În alt loc trebuie așezat fitilul. Tovarășul Cicerin, comisarul poporului pentru afacerile străine ale Sovietelor, și-a adus aminte că partea cea mai inflamabilă a Continentului a rămas până azi peninsula Balcanică, și și-a îndreptat privirile încoace. Punctul de rezistență cel mai slab i s'a părut regiunea de miază-zi a provinciei dintre Nistru și Prut; aci s'a pus la cale ofensiva.

Actul s'a dat la Tatar-Bunar, în dimineața zilei de 16 Septemvrie. O parte din populația acestui orașel, alcătuită în marea ei majoritate din elemente rusești, bulgărești și evreiești, fusese din bună vreme câștigată de către emisarii Sovietelor, cari au împărțit cu prisosință arme, bani și instrucțiuni în vederea ceasului cel mare. Când acest

ceas a bătut, soldații bolșevici au trecut Nistrul, au ucis prin surprindere pe jandarmii și primarii români, au instituit dictatura roșie, și cu ajutorul populației ne-românești, pe care o înarmase, au declarat la Tatar-Bunar Republica moldovenească a Sovietelor.

Ușor vă puteți închipui, cât au avut de suferit sărmanii moldoveni din partea locului de pe urma noilor stăpâni, instalați prin banditism în acest depărtat colț de țară... Din fericire, intervenind armata română, — un factor pe care prevederea sovietică uitase să-l socotească! — și după lupte crâncene cu soldații ruși și cu rebelii înarmați, cu însemnate jefuri omenești din amândouă părțile, revolta a fost înăbușită, iar trupele comisarului Andrei Cloșnicov-Nenin s'au retras în debandadă pe celălalt mal al Nistrului. Republica dela Tatar-Bunar n'a avut parte să-și îndeplinească menirea. Cu prețul scump al multor vieți românești focul a fost stins.

Ancheta autorităților noastre n'a făcut decât să constate realitatea: că revoluția fusese pregătită de guvernul Sovietelor, că agenții acestuia, în complicitate cu locuitorii ruși, bulgari și evrei din comunele răscolate, transportaseră arme și muniții din Rusia, și că toți cei cari luaseră parte la lupte se aflau înscrși în organizații comuniste, având însărcinări precise și dinainte hotărâte.

Epilogul acestei sângeroase nebunii se judecă acum la Chișinău. Autorii principali, dimpreună cu complicii lor, au fost trimiși înaintea Curții Marțiale. E un proces puțin obișnuit, deoarece acuzații sunt în număr de câteva sute, și firește nu sunt toți la fel de vinovați.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Procesul rebeliunii dela Tatar-Bunar a servit însă drept pretext pentru o nouă campanie de defăimare a României din partea propagandei bolșevice. Lupii setoși de sânge dela Nicolaevna s'au îmbrăcat în piele de oaie. Organizatorii revoluției din Basarabia scot de sub tipar manifeste, ridicând făcărnicul lor protest împotriva oligarhiei române, care se pregătește să osândească niște bieți oameni nevinovați!

Aria pe care o cântă apelurile puse la cale de doctrinarii dela Moscova e cunoscută. Răscoala din sudul Basarabiei, după aceștia, n'a fost decât o mișcare de protestare a populației băștinașe împotriva stăpânirii românești, — mișcare provocată de un lung șir de nedreptăți, — pe care burghezia română a înăbușit-o în sânge. În ziarul *Pravda*, oficiosul guvernului Sovietelor, a apărut un fel de „Chemare”, către țărani din România și Basarabia, pe care au iscălit-o toți conducătorii Internaționalei țărănești dela Moscova. Chemarea cu pricina sună astfel: — „*Fraților țărani din România și Basarabia! Datoria voastră e să stați în primele rânduri pentru apărarea acestor 500 de țărani învinuiți. Să-i scoateți din ghiarele oligarhiei române. În această luptă grea, când e vorba de viața a sute de țărani luptători, fruntașii basarabeni, țărănimea organizată a României și în primul rând partidul țărănesc trebuie să apere pe țărani învinuiți și să ducă o luptă hotărâtă împotriva asupritorilor țărănimei basarabene!*”

S'ar părea, din nefericire, că trompeta Internaționalei țărăniste dela Moscova n'a răsunat tocmai în pustiu. Așa de pildă, *Aurora* dlui dr. N. Lupu a adoptat fără prea multă ezitare chipul de a vorbi al propagandei sovietice, înfățișând pe autorii revoluției dela Tatar-Bunar, acești complici dovediți ai Sovietelor, ca pe niște victime inocente ale... oligarhiei române. (Până și dicționarul, după cum se vede, e același). Iată, deci, cum privește oficiosul partidului țărănist dela noi înțelesul procesului înfățișat înaintea Curții Marțiale din Chișinău: — „*Sângele care a curs acolo în sud-estul Basarabiei cerea răsbunare. Și răsbunarea i-se cuvenea. Dar cum? Nu târând în fața Justiției pe acei cari în des-nădejdea lor, bătuiți, necinstiți de jandarmii liberalilor, au pus mâna pe arme pentru a căuta o soartă mai bună, ci pedepsind pe aceia cari din negliobie sau inconștiență au împins populația la revoltă.*”

Prin urmare, dorința *Pravdei* s'a realizat. Partidul țărănist apără pe auterii atacului dela Tatar-Bunar, cari în „desnădejdea” lor au pus mâna pe arme, căutând „o soartă mai bună” în brațele dictaturii bolșevice, și cere o pedeapsă aspră, nu pentru acești mielușei ai Sovietelor, ci pentru „jandarmii liberalilor”, cari au murit zăpărând hotarul pângărit al României. Ciudat fel de a vedea, din partea unei grupări politice, a cărei grije de căpetenie în momentele aceste e să revendice pe seama sa dreptul de a hotări asupra destinului acestei țări! Cum? Vinovați sunt ostașii români, cari și-au făcut datoria către patrie, respingând cu sacrificiul vieții lor o vizită atât de inoportună, și nevinovați sunt oameni lui Andrei Cloșnicov, al căror atac s'a deslănțuit cu atâta perversă premeditare? Această absurditate e susținută de gazeta unui partid românesc, a unui partid care pretinde să ne guverneze?

E cu puțință?

* * *

E cu puțință, ca patima politică să ne împiedice de a distinge adevărul?

Și cel de pe urmă naiv poate să-și dea seama, că aici nu mai e vorba despre nemulțumirile, atât de mult exploatare la gazetă, ale țărănimii basarabene. Nimeni nu tăgăduiește, că necazurile de care suferă Basarabia, cași cele pe care le îndură celelalte provincii românești, se cade să fie cât mai grabnic curmate. Dar, în același timp, nimănui nu-i trece prin cap să pună toate mizeriile prezentului pe seama stăpânirii românești, popularizând inteligentul gând, că toate relele pe care le îndurăm își au obârșia în contopirea tuturor provinciilor românești într'o singură țară. Prin urmare, rețeta îndreptărilor pe care le dorim nu poate fi aceea încercată la Tatar-Bunar. Asemenea gesturi de demență nu pot fi justificate cu desperări imaginare.

Alții n'au decât să aplaude în dragă voie aceste jocuri de-a revoluția. Treaba dumnealor. Noi ne îngăduim să fim de părerea, că niciodată o graniță n'a fost păzită cu demagogia. Ostașii sunt ceva mai siguri...

ALEXANDRU HODOȘ

Galerele . . .

Din nou rugina se așează pe fruntea obosită a verii.
Frunzele măcinate pornesc spre pământ în dușmănos vârtaj de vânt toamnă.

Pe ulițe cresc melancolice flori de umbrelă.
Soarele istovit poposește o clipă pe culmi și cade învins sub ploii reci.

În suflele zgribulite pătrunde umezeala ca un fior prelung.
E, încă odată, toamnă . . .

Vacanța mare s'a sfârșit!

Nu știi dacă vă dați seama ce înseamnă aceste patru cuvinte pentru zecile de mii de copii. E marea tragedie care trepidează în micile suflele la fiecare asfințit de vară.

Când au trecut ultimele zile, cu fie care ceas numărat, înfipt ca un cuțit în fragedele suflele, când clipa supremă sosește și micile ființe pornesc, cu ghiozdanul subțioară spre școală, porțile se deschid, ca întunecate funduri de galere, pentru a înghiți pe osândiții cu inima urcată în gât și cu pasul tremurător . . .

Sus în deal, chiote răsună în crâmă, teascurile troznesc vesel.

La oraș, galerele cenușii au rânduit pe micii vâslași, cu număr la gât, în băncile roase, și brațele plâpânde încep ritmic să-și istovească puterile la greaua corabie a învățaturii . . .

Dece?

Dece nu sunt micile obrazuri rumene de bucurie?

Dece sufletul copilului nu se simte proaspăt și dornic avântat spre școală, după odihnitoarea vacanța de vară?

Dece învățătura îi pare un chin și dece numără zilele până la prima sărbătoare?

Dece e școala pentru el o aspră galeră, pe care o urăște în ascuns, timid, de frica sancțiunilor?

Dece se simte un osândit la muncă zilnică, acolo unde ar trebui să clocotească de curiozitate, să se îmbujoreze de setea de a ști?

Pentru noi, aceasta e cea mai dureroasă întrebare în veacul descălecării noastre naționale. Și, din nefericire, e o întrebare pe care ne-o punem puțini și la care răspundem și mai puțini.

Ne plângem așa de des, că ogorul pe care trebuie să are plugul culturii noastre, deși cuprinde, din fire, o țărână mult mai bună decât a atâtor popoare care ne-au luat-o de mult înainte, e dur încât plugul se rupe și nu-l străbate, e sec și parcă blestemat să nu încolțească în el sămânța. Ne plângem că numărul acelora cari citesc, la noi, e dureros de ridicol, că nivelul nostru intelectual nu îngăduie unei singure reviste de cultură să trăiască din propriile ei mijloace, că ciupercele literare otrăvite, puse în circulație de ilustrul răposat Ignatz Hertz, sunt singurele care au prins și continuă să mărească numărul intoxicațiilor, al căror stomac intelectual nu știe încă să refuze otrava.

Această a noastră chemare de alarmă răsună din toate părțile și pe toate tonurile, mai ales în aști cinci ani dela războiu încoace. Răsună de ne țiuie propriile noastre urechi, dar răsună în gol atâta timp cât nu ne vom scutura confortabila lașitate de a plânge teoretic și nu vom privi pricina dela rădăcină, cu neprecupețit dor de a-i făuri un îndreptar.

Pentru aceasta e nevoie să ne plecăm cu grije și iubire privirile spre cei mici, spre generația plăpândă și desorientată care va avea să ia din mâna noastră, pentru a o duce mai departe, torța culturii. Dacă din *cei de azi*, din noi cei sdruncinați de cruntul prăpăd trecut peste noi, nu putem făuri ogorul din care să răsară marele fruct al potențialului de cultură națională, e o poruncă să pregătim mlădițele proaspete ale *celor de mâine*, copiii aceștia care se duc la școală cu gândul osânditului la galeră.

Se duc cu acest sentiment acolo, fiindcă amândouă școalele, și cea dintre zidurile cu efigia ministerului de Instrucție și cea din afară, educația extrașcolară care plutește, așa zicând, în atmosfera vieții noastre, sunt în adevăr galere în loc să fie luminoase lăcașuri de înflorire a instinctului de a ști, mânuite cu pricepătoarele instrumente ale *plăcutului*.

În școli nu sunt locuri (un îngrozitor procent de elevi rămâne pe dinafară) și nefiind, e grămădeală. Profesorul nu se poate ocupa de sufletul și cugetul copilului, figurând doar ca un sbir care apică la sfârșitul trimestrului teribilul cnut al notei, pe spatele tremurător al copilului. Nu mai avem nici numărul suficient de profesori real pregătiți, și cărțile din care se adapă copiii sunt urâte, respiră deprimairea tiparniței de după războiu... și încă atâtea și atâtea...

Cât despre așa zisa educație extrașcolară, care e în mâna noastră a tuturor cu un rost oarecare în cultura acestei țări, ce facem în această direcție?

Am reușit să avem până acum o publicație bună pentru copii?

Am reușit să-i adunăm măcar din când în când în jurul nostru pentru a le transmite cu nobila zaharică a plăcutului, râvna, gustul pentru carte și frumos?

Unde sunt frumoasele proiecții de cinematograful științific, ca să se minuneze și să bată din palmă copilul urmărind cu palpități vânătoria de tigrii sau cu lungi exclamații fabricarea fierului?

Unde e muzica delicioasă a lui Haydn ori Mozart adaptată la un teatru de marionete?

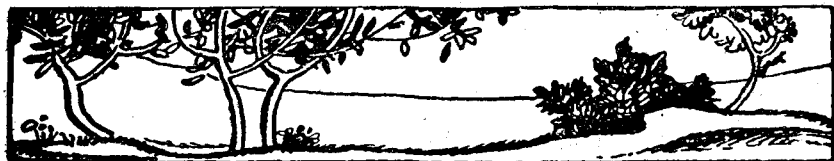
Unde sunt bibliotecile cu minunate cărți ilustrate?

Atunci?

Până atunci vor suna în gol toate aceste întrebări, ce ne vin acum, când frunzele măcinate pornesc spre pământ în dușmănos vârtej de vânt toamnă, și copiii rebegiți trec grăbiți spre galerele cenușii cu efigia ministerului de Instrucție pe frontispiciu...

V. RUSSU-ȘIRIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe două fețe

I.

Dragă Mio, — prietena mea scumpă, — tu poate m'ai uitat, crezând că și eu te-am uitat pe tine... De atâta vreme nu ne-am mai scris... Ce îți vei fi închipuit despre mine?... Eu nimic alt, de cât că te vei fi îngropat și tu în monotonia zilelor care, știu și eu, vai! cât de mult îți amorțește une-ori ori-ce gând și ori-ce voință... Știu, — adică *am știut*, ar trebui să zic.

Căci, dacă mă vezi că întrerup azi o tăcere așa de lungă ce se făcuse între noi, ai ghicit numai decât, nu-i așa, dragă Mio, că *ceva* trebuie să se fi întâmplat, *ceva* care să mă hotărască să caut a re-impleti firul acesta al confidențelor, ce în totdeauna ne-a fost atât de dulce să ne facem între noi...

Ceva, da; și mai înainte de toate, negreșit, dorul ce m'a cuprins iar de tine, amica mea unică, singura ființă care în totdeauna m'a înțeles și pe care am înțeles-o în totdeauna...

Ș'apoi, da, încă *ceva*... Ce? Ești nerăbdătoare să știi? Iată ce. Sunt fericită... da, ai citit bine, sunt fe-ri-ci-tă...

Fericită eu? Îți vei fi zicând, — eu care până azi n'am făcut de cât să mă tângui, deși, negreșit, numai în intimitatea spovedaniilor noastre reciproce, — să mă tângui de soartă și de oameni, de oameni și de soartă...

Fericită eu, care știi cum dintre toate fetele eram în totdeauna cea mai oropsită, căreia nici-odată nu-i venea cineva *de-acasă*, care necunoscând cea dintâi din toate fericirile, fericirea dragostei părinților, își începea viața cu cea mai cumplită din amărăciunile sufletești și gelozii de soarta altora.

Fericită eu, care am fost târâtă la altar cu lacrimile în ochi, ca la un eșafod, eu, pentru care vâlul ce ascundea misterul negrăit al iubirii s'a sfâșiat fără ca să o fi cunoscut, fără ca să o fi bănuit măcar, nici înainte, nici după aceea...

Se vede însă, dragă Mio, că este scris, — și mi se pare că am mai citit undeva asta, — este scris așa, ca măcar odată în viața fiecărui om norocul, fericirea, să-i bată la ușă. Totul este să știi să-i deschiși la vreme; o clipă se oprește numai, și pe urmă zboară mai departe, ca să nu se mai întoarcă.

O clipă, mie mi-a fost de-ajuns. Să-ți spun cum s'a întâmplat.

Eram — în zadar aş vrea să fiu poetică, dar se întâmplă uneori că lucruri și situații din cele mai prozaice pot să dobândească o nuanță de poezie; — eram așa dar în jurul unei mese de cărți, — de cărți de joc, — firește, dimpreună cu diverse *cucoane*. Știi, asta e distracția, singura distracție, — dintre cele mărturisite bine-înțelese, — a noastră, mici provinciali. Pierdeam într'una; nu știu ce aveam, eram distrată; poate era presimțirea momentului care avea să însemneze marea întorsătură, răspântia drumului vieții mele...

— N'ai noroc azi la cărți, — aud deodată o *cucoană* de alături.

— Mai știi? oi fi având noroc la dragoste, zic eu fără să mă gândesc.

Și pe când *cucoanele* încep să râdă, eu simt că roșesc ca de-o prostie pe care aş fi spus-o, și ridic ochi ca omul îngrijat să n'o mai fi auzit și alții...

Aceasta a fost *clipa*.

În fața mea era *el*, — acela care a devenit *el* din *clipa* aceea.

Erau abia câteva zile de când venise în orașul nostru. Îl văzusem și eri și alaltăeri, și îl văzusem cu aceiași ochi indiferenți cu cari vedeam pe toată lumea. Acum însă par'că era altul; par'că un vâl mi se luase de pe ochi și îl vedeam într'o lumină strălucitor de limpede, în care trăsurile fine ale feței sale apăreau ca gravate, iar ochii negri îi străluceau, — iartă-mi comparația banală, dar nu găsesc alta mai potrivită, — îi străluceau ca două mari diamante negre.

— Da, ziceau ochi aceștia, da, ai noroc la dragoste...

O clipă, o privire... E nevoie să-ți spun mai departe?

Astăzi nu mai trăim decât unul pentru altul; ceea ce-mi spunea atunci privirea lui, ceea ce nu mai așteptam niciodată nici în vis, s'a realizat...

Astăzi știu, în sfârșit, ce e iubirea; în pragul renunțării mi-a răsarit deodată această revelație dumnezeiască, amețitor de dulce.

Și fericirea mea e atât de mare, încât par'că m'ar fi înăbușit dacă aş mai fi ținut-o o zi, un ceas ascunsă în inima ce n'o mai putea cuprinde... Îmi venea une-ori s'o strig, s'o vestesc în toată lumea, lui însu-și, omului care cu sânge rece, ca un negustor chibzuit, mă cumpărase dela părinți și se pusese paravan și strajă între mine și fericire, între mine și dragoste... O, a căzut acest paravan, a pierit straja; — ca prin farmec s'a deschis luminos orizontul până eri ascuns al vieții mele... Mă îmbăt de frumseța lui nespusă, și nu-mi pasă de lume, de oameni, de nimic, — sunt fericită.

Este poate în adâncul acestei fericiri și ceva din voluptatea haină a răzbunării? Se poate. Dar nu cercetez. Sunt fericită, îmi ajunge.

Și, o, de-ai ști dragă Mio, de-ai ști ce om, ce suflet este odorul meu. De când suntem unul al altuia mă simt cu totul alta de cum eram. Alături de dânsul, sufletul meu împrumută ceva din imensa nobleță a inimii lui și simțirea aceasta mă ridică aproape, aproape până la dânsul. Dintr'o femeiușcă de mijlociu, dintr'o ființă cere vegetam și eu

în lumea asta prindre celelalte umpluturi cu cari Dumnezeu a împănat lumea, am ajuns să mă simt *cine-va*.

Da, dragă Mio, lumea asta, viața asta totuș are un înțeles. Și nu mai aștept acum decât momentul când voi fi cu totul liberă să-l talmăcesc așa după cum îl simt, d'împreună cu dânsul, — momentul ce nu poate să mai întârzie mult, când vom fi cu totul, cu totul, unul al altuia... Ce surprinși au să rămână toți! Mă bucur de mai 'nainte. Tu singură ai fost prevestită, și de asta mă bucur iarăși atât de mult!..

Nu-mi scrie încă. Așteaptă. Ai să primești vestea fericită zilele acestea.

II.

A ta, *Mina*.

Dragă Mișule,

Nu te așteptai, desigur, să-ți scriu așa curând, și desfăcând scrisoarea mea te-ai întrebat numai decât, cu perspicacitatea de individ sceptic care te caracterizează, ce serviciu am să-ți mai cer?

Mișule, scapă-mă. Dacă am fost numit aci, și-o datorez numai ție și legăturilor tale cu lighioanele influente; ei bine, acum te rog să faci orice ca să pot fi, dacă nu alt-ceva, măcar destituit din postul acesta!

Mișule, am făcut o prostie, și numai tu mă poți mântui. Mă cunoști, și deci bănuiești mai dinainte cam în ce categorie ai să clasezi prostia de care viu să mă spovedesc ție.

Nu te vei mira când îți voi spune, că cea dintâi grijă pe care am avut-o sosind aci, a fost să-mi asigur un deuseu sentimentelor de amativitate, care știi și până acuma câte buclucuri mi-au făcut. Ce vrei? Sunt o fire nenorocită și incorigibilă.

De astă-dată însă am pățit-o mai rău ca totdeauna; slaba mea cunoștință de oameni mi-a jucat festa.

Și n'aș putea zice, că n'am procedat cu destulă prudență. Dintre toate găsculițele de aici mi-am ales-o pe cea despre care puteam să presupun mai puțin că va lua lucrurile în serios. O fire, — așa mi-se părea mie — aplecată mai mult spre partea simțurilor, o burgheză de duzină, măritată fără dragoste și luând viața așa cum vine.

Aș! ți-ai găsit. După trei săptămâni de dragoste, știi unde am ajuns? Găsculița mea și-a pus în gând nici mai mult nici mai puțin decât să divorțeze și s'o iau eu! Ce zici de ideia asta? Așa-i c'ar fi nostim?!

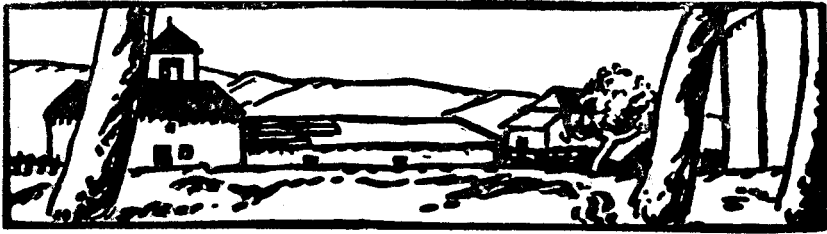
Eu, firește, i-am făgăduit tot ce-a vrut. Acum însă tremur de teamă să nu facă vre-o prostie înainte de a-mi fi luat eu măsurile; abia am putut să dobândesc dela dânsa un răgaz de trei săptămâni.

Trei săptămâni, ai auzit? În mai puțin de trei săptămâni trebuie să fiu permutat de aici. E singurul mijloc de a putea să dobândesc dela dânsa o nouă amănare, pe care voi ști eu apoi s'o fac *sine die*...

Mișule, ai încă o ocazie să arăți dacă ții la mine; profită și de asta cum ai profitat de atâtea, și contează pe veșnica recunoștință a ghinionistului tău prieten...

Nicu.

ION GORUN

Pe calea cea bună

Ziarul *Argus* anunță, în cadrele unui interview, că societatea Creditul Industrial se găsește în pragul unei fundamentale reorganizări. Prin o nouă emisiune de 300 milioane lei își sporește capitalul la jumătate de miliard, cu scopul ca, prin noile mijloace bănești obținute să poată îmbrățișa mai bine mica industrie din toată țara. Ca întotdeauna ne oprim și de data aceasta asupra acestui nou eveniment cântărindu-i importanța. Comentariile noastre se impun și din motivul că, de câteori ne-am ocupat de această instituțiune, concluziile noastre au fost deopotrivă de nefavorabile. Poate că de data aceasta să fie mai norocoasă...

Nu odată am fost puși în situația de a dezaproba activitatea Creditului Industrial. Mai întâi am criticat chiar ușurința cu care proiectul s'a înfăptuit, fără un studiu prealabil al situației, și deci fără un program bine încheiat. S'a acordat concursul nelimitat al statului unei instituțiuni, care nici habar n'avea de problemele reale ale industriei noastre naționale. Am arătat atunci, că pentru viitorul României este de o capitală importanță încurajarea micii industriei, care în proporție însemnată este românească până și în noile provincii. Studiile dezvoltate cu ocazia congresului corpului contabililor, ținut în zilele trecute la Cluj, ne-au desvăluit, pentru noi cunoscuta și plăcuta, iar pentru alții surprinzătoarea constatare, că numai în Ardeal și Banat avem un număr de aproape douăzeci mii de mici industriași și comercianți. Dacă s'ar cultiva această forță răzleață ni s'ar putea deschide perspective pentru creațiuni nevisate.

Din păcate, nu s'a ales această cale. Statul, ca și organele sale economice, nu s'a gândit decât la nevoile marelui industriei, liberală, întrucât e românească, dincolo de Predeal, și minoritară dincoace de Carpați. În cei doi ani de activitate, Creditul Industrial a cultivat exclusiv acest teren, poate cu apreciable rezultate financiare, dar foarte problematice sub raport românesc. Nu am cerut distrugerea marelui industriei minoritare — căci aceasta nu ar fi un act nici prudent, nici patriotic — ci preconizăm și noi ajutorarea ei, dar cu o condiție:

alături de creditele de sute de milioane acordate acestora, să se impună măcar obligațiunea expresă, ca un procent oarecare din personalul administrativ să se recruteze dintre români de limbă și lege. Cu alte cuvinte, am fi dorit ca Creditul Industrial, strângând la piept interesele marelui industrii minoritare, să încurajeze măcar pe un sfert atâta și capitalul intelectual național, care, în părăsirea de astăzi se proletarizează și se demoralizează. Dar valoarea acestui principiu nu pare a se înțelege, ci, după doi ani de orbecăeli, se apreciază acela cu mica industrie. Deși hotărârea este incompletă, totuși o înregistrăm ca o mare victorie, mai ales în ceea ce privește noile provincii.

Într'adevăr, îmbrățișând mica industrie în Ardeal și Banat se va inaugura o nouă epocă, una care se va resimți sub raport politic, social și economic, deopotrivă. Este îndeobște cunoscut, că în viața economică a noilor provincii elementul românesc abia contează. El stă la discreția marelui industrii și marelui comerț strein, pe care, din nenorocire, le-a îmbrățișat și guvernarea românească fără nicio condiție. Întărind mica industrie se vor pune în valoare calitățile noastre de rasă și va lua ființă capitalul românesc, care astăzi ne lipsește aproape cu desăvârșire. Cu ajutorul statului și acela al instituțiilor economice, belșugul o să treacă și prin curtea românului, nu numai pe dinaintea ei, înspre țeluri streine, cum s'a întâmplat până acum. În felul acesta va lua naștere și marea industrie, cu adevărat românească, simplificându-se totodată și marea problemă a orașelor transilvănene, de unde, în vremea din urmă, începusem să dăm binișor înapoi. Însfârșit, se va putea canaliza în această direcție surplusul satelor și actualul proletariat intelectual, dând naștere acelei clase mijlocii a cărei lipsă este atât de mult simțită la noi.

Iată, deci, cum îmbrățișarea unui singur principiu bun înseamnă un orizont mai mult ca înnourat al unei întregi provincii. Înregistrându-l ne gândim cu o explicabilă amărăciune, de ce nu s'ar fi putut adopta acesta din primul moment? Să nu fi nutrit atâția oameni, dealtfel foarte cum se cade, nicio dragoste pentru cele mai vitale chestiuni ale Ardealului? Nu, cu toate aparențele afirmative, aceasta nu se poate spune. Factorii noștri oficiali nu sunt vinovați decât sub raportul răspunderii, iar nu și al intențiilor, care din păcate la noi joacă un rol mai mare decum ar fi de dorit. România nouă se guvernează mai ales cu ajutorul acestora. Grație firii noastre grăbite, ca și lipsei de experiență, noi ne-am obișnuit să punem în practică numai bune intențiuni, iar nu și proiecte studiate. Se crede că, dacă pornirea e nobilă, atunci și rezultatul trebuie să fie bun. Aceasta este cauza, că factorii noștri oficiali niciodată nu simt nevoia să consulte și pe alții. Astfel, fiecare bună intenție trebuie să o răscumpărăm cu lungi și triste experiențe, pentruca, în cele din urmă, să se transforme în proiect adevărat. Factorii noștrii oficiali, pentru ca să poată evita o întârziere de câteva săptămâni sau luni în ale legiferării sau administrației, expune la cele mai grele încercări colectivitatea românească ani de-arândul. Câștigând în felul acesta oarecare experiență, lucrurile încep, cu mai puține greșeli, d'a capo.

Acesta este și cazul Creditului Industrial. A început o acțiune în disprețul oricăror principii de politică românească, pentruca, speriat de urmările antiromânești, să-și dea seama, că mica industrie nu se ajută cu un fond de două milioane lei, ci cu câteva sute de milioane. Dar, adoptând în cele din urmă un principiu bun, nu însemnează că prin aceasta s'a încheiat epoca tristelor experiențe. După cele văzute, am putea arăta încă de pe acum cu degetul izvorul de unde vor naște noile rele. Inchipuiți-vă, onorați cetitori, la Creditul Industrial, cel mai însemnat factor economic din țară, nu există niciun reprezentant român al nouilor provincii, nici în Consiliul de administrație și nici în personalul administrativ superior! Astfel, toată greutatea protejării Ardealului și Banatului cade în sarcina d-lui Rudolf Totisz, fabricantul de ștofe dela Timișoara, singurul cooptat în Consiliul de administrație, care, desigur, că nu poate cere măsuri de protecțiune pe seama capitalului intelectual românesc, ca să nu amintim decât una din chestiunile cari ne dor. Oricât de buni ar fi specialiștii puși în fruntea acestei instituțiuni, ei nu vor putea face față situației, pentrucă multiplele nevoi ale Ardealului și Banatului nu se pot cunoaște numai din cărți.

Indrăsnim să afirmăm, că cumulum de funcțiuni — principiul după care a fost alcătuită conducerea Creditului Industrial — anihilează și munca celor mai capabili specialiști. Instituirea unui singur sfetnic ardelean, bunăoară, — dacă nu se admite o întreagă direcție, cum ar fi necesar — fie și fără calitatea de specialist consacrat, ne-ar scuti de multe și inutile experiențe.

Să avem răbdare însă, deoarece eșecul bunelor intențiuni ne va da mâine tot ceeace astăzi implorăm zadarnic...

P. NEMOIANU

Orașele noastre — Târgul-Murăș —

Dintre orașele Ardealului, unul din cele mai favorizate din punct de vedere edilitar a fost, pe vremea stăpânirii maghiare, Târgul-Murășului, având un lung șir de ani ca primar pe dl Bernáti, un administrator priceput și capabil. Dar și după unire, primarii cari s'au perindat în fruntea orașului, atât dl dr. Harșia cât și actualul părinte al comunei dl. Emil Dandea, și-au făcut pe deplin datoria, îngrijind cu multă dragoste și cinste de orașul a cărui administrație le-a fost încredințată de guvernul țării. Dl. Emil Dandea, găsimu-se timp mai îndelungat, aproape patru ani, în fruntea comunei, a muncit mult, făcând o administrație cu adevărat românească, conștientă și cinstită, obținând rezultate din cele mai îmbucurătoare. În conștiința datoriei împlinite, dl Dandea a tipărit încă de anul trecut (exemplu ce ar trebui imitat de toți primarii comunelor urbane) o dare de seamă asupra activității consiliului comunal în 1923, și nu de mult a publicat pe aceea asupra activității din anul 1924, arătându-ne în mod amănunțit starea generală a orașului, precum și progresele realizate în ultimii ani, progrese cu atât mai remarcabile, cu cât mijloacele pe care le-a avut la îndemână au fost destul de modeste. În interesanta sa lucrare, primarul Tg. Mureșului se plânge de neajunsurile pe care le-au făcut comunelor reformele financiare ale dlui Vintilă Brătianu, exprimând doriința, ca metoda de a echilibra bugetul statului în dauna comunelor să înceteze cât mai curând, și își termină introducerea sa cu următoarele cuvinte: „Nu mă mai disculp, nu mă răspund la atacurile fantastice ale presei maghiare, rămân liniștit, calm ca moșul, și mă delectez cu rezultatele muncii românești din acești doi ani, ca: sporirea considerabilă a elementului românesc; deschiderea noilor instituții culturale românești, ca liceul de fete, școala superioară de comerț, școala normală, școala civilă, școala primară din suburbiul Remetea-Poden, ș. a.“

Iar mai departe: „In conștiința că gospodăria, finanțele comunei sunt ordonate, petrec liniștit în curățenia exemplară a străzilor, în admirabilele noi plantațiuni, lângă monumentul „Soldatului Român“ și al „Latinității,“ în cele patru parcuri nouă și în noua alee din bulevardul Regina Maria. Mă bucur văzând copiii jucându-se în grămezile de nisip așezate în acest scop în parcul nou dinaintea Camerei de Comerț și pe cetățeni șezând liniștit, la aer și soare, pe numeroasele (80) bănci nouă curate și albe, așezate în aceste parcuri....“

„Imi face plăcere să văd circulând autobusele puse de curând în circulație, dar chiar și vederea căruțelor — frumos vopsite, căptușite cu tinichea, construite practic și igienic, — în care comuna transportă acum gunoiul, mă bucură.“

„Sunt trântit la soare printre mulțimea de cetățeni — mici și mari, femei și bărbați — în admirabila baie de vară construită în anul trecut și mărită în anul acesta, mă întrețin cu inginerul asupra locului unde va trebui ridicată o modernă baie de aburi, asupra locului care trebuie să fie împodobit cu statuia lui Avram Iancu, și în general asupra planului de sistemizare și dezvoltare al orașului.“

„Iar închizând ochii, văd cu ochii sufletești marea Catedrală românească, care se va ridica cu ajutorul material al comunei în piață, pe locul donat de oraș. Văd străzile și vasta piață a orașului plină de muncitori și intelectuali români, cari au venit din provincie pentru munca productivă a industriilor favorizate de gazul metan, — văd mulțimea elevilor noștri de azi ocupând mâine rolurile ce li se cuvin în conducerea comunei, în industrie și comerț.“

„Văd, cu un cuvânt, Tg.-Mureșul viitorului, Tg.-Mureșul românesc...“

* * *

Citind cu mult interes cartea dlui Dandea găsesc în ea următoarele date asupra orașului: Populația românească unită a fost în anul 1733, când marele episcop Inocențiu Micu Klein a făcut o statistică generală în țară, de aproximativ 300, iar după statistica oficială din anul 1785, orașul avea 4987 locuitori, dintre cari 425 români, așa dar aproape 10 la sută.

În anul 1891 orașul avea 14212 locuitori, din cari 669 români adică mai puțin de 5%, iar în anul 1910, când s'a făcut ultimul recensământ de către stăpânirea maghiară, numărul locuitorilor era de 25571, dintre cari 1717 de limbă românească.

După statistica din Decembrie 1920. Târgul-Mureș număra 30988 de suflete dintre cari 3947 români, 23178 unguri, 441 germani, 3246 evrei și 171 alte popoare, iar după datele culese de oficiile primăriei, populația orașului era la sfârșitul anului 1924 de aproximativ 35 de mii, dintre cari — spune dl Dandea — peste 7500 români, aproximativ 3500 evrei, peste 1500 germani și alte popoare, restul de 22500 fiind maghiari.

După cum vedem, sub fostele stăpâniri austriace și ungurești, numărul populației s'a urcat în interval de 125 de ani, dela 1785 la

1910, de la 4987 la 25.571, numărul ungarilor crescând în acest interval cu 500%, al românilor numai cu 300%. Sub stăpânirea românească rolurile s'au inversat, și populația românească a crescut în abia cinci ani cu mai mult de 300%, pe când cea ungurească a rămas aproape staționară, scăzând chiar cu câteva sute de suflete.

Teritoriul orașului este de 5051 iug. cadastrale, din care 233.000 m. p. în parcuri, 602 iugăre teritoriu edificat, 215 iug. teritoriu public (străzi și piețe) și 1368 iug. pădure, proprietatea comunei.

Casa sunt pe teritoriul comunei 3572, din cari 73 edificii publice; drumurile orașului au o lungime totală de 69,618 km. din cari sunt pavate 38 kilometrii, și anume 219,657 m² cu asfalt, 13,837 m² cu granit și 20,537 m² cu cheramit. Suprafața trotuarelor, pavate toate cu asfalt, este de 138,451 m²; rețeaua de conducte de apă are o lungime de 48 km., cea de canalizare de 59 km., rețeaua electrică 272 km. și cea a conductei de gaz 40 km. Din cei 7500 locuitori români ai orașului, aproximativ cinci mii sunt ortodoksi și restul uniți. Biserica unită a fost ridicată în anul 1794 de episcopul Bob, cea ortodoxă, din lemn astăzi putrezit, mică și dărăpănată, câțiva ani mai târziu. Astăzi, s'a proiectat ridicarea unei Catedrale cu ajutorul comunei și al statului, costul căreia se va ridica la peste douăsprezece milioane.

Instituții de cultură sunt în Târgu-Mureș următoarele: 11 școli primare, 6 de stat și 5 confesionale, un liceu de stat pentru băeți și unul pentru fete, un liceu militar, cămin de ucenici, liceu romano-catholic și unul reformat, școală de stat specială pentru industria lemnului și metalelor, școală de ucenici comerciali și industriali, școli de adulți pentru însușirea limbei române, școală normală pentru băeți, cu internatul său, și un conservator de muzică orășenesc cu 12 profesori titulari și 2 suplینitori.

În anul 1923 școlile de mai sus erau frecventate de 2716 elevi români și 4111 maghiari.

Comuna posedă o bibliotecă cu 32,621 volume frecventată în anul 1924 de 12,015 persoane, o pinacotecă cu 94 de tablouri și un muzeu de istorie, arheologie și etnografie, numărând peste 1000 de piese, între cari se găsesc și unele exemplare unice.

Industria și comerțul — spune dl Dandea — prosperează cu toată criza financiară și economică, care s'a observat în toată țara.

Ca și în trecut, orașul Târgul-Mureș este între primele centre industriale și comerciale, având importante fabrici de mobile și de piele, cunoscute pretutindeni. Mai sunt apoi mori sistematice, o rafinerie de săpun, de spirt, fabrici de bomboane, de sticlă, de bere, de produse chimice, de mașini și multe altele, precum și 15 instituții financiare.

Proporția numerică a elementului românesc în industrie și comerț este încă mică, dar crește mereu. Dintre 3642 industriași și comercianți abia 187 sunt români, pe când în anul trecut numărul lor era numai de 116.

Primăria are 271 funcționari numiți, inclusiv funcționarii uzinei electrice și de apă; ea a executat în decursul anului 1924, ca lucrări edilitare, repararea drumurilor pavate și trotuarelor, pavări din nou,

s'au înființat două parcuri noi și un loc pentru jocul copiilor, s'a mărit baia de vară, s'a întărit țărmul Mureșului, s'au reparat școli cheltuindu-se suma de lei un milion șapte sute mii, iar abatorul comunei a fost reparat în mod radical, cheltuindu-se aproape aceiaș sumă.

Curățenia publică a fost supusă în decursul anului 1924 unei reorganizări radicale, serviciul de pompieri a trecut sub auspiciile comunei, intervenind repede și cu mult succes în nenumarate cazuri.

Aveea comunală, compusă din edificiile, uzinele și întreprinderile comunei, terenuri, păduri, depuneri și valori, este de lei 762 078,577 pe când datorile nu trec de suma de zece milioane, iar bugetul prezintă la venituri suma de lei 56.234,676 și la cheltuieli lei 54.395,151 rezultând un excedent de lei 1.839,525.

Dintre veniturile realizate de comună, cel mai important este acela al uzinelor comunale în sumă de 19 milioane, dintre cheltuieli menționez lei 900,000 pentru curățirea străzilor, 1 $\frac{1}{2}$ milion pentru repararea abatorului, două milioane, pentru repararea străzilor, 600,000 pentru serviciul pompierilor, apoi, exploatarea uzinelor 14 milioane, instrucțiunea publică 1 $\frac{1}{2}$ milion, personalul 3 milioane, poliția sanitară 500,000, conservatorul 700,000, biblioteca și pinacoteca aproximativ aceiaș sumă.

Comuna posedă o uzină electrică furnizând curentul electric mult mai efitin decât oricare alt oraș din țară, o uzină de apă furnizând metru cub cu 3 lei, de-asemena mai efitin ca aiurea, o fabrică de gaz aerian, un abator comunal, o fabrică de cărămizi, un cinematograf, producând un venit de o jumătate milion, o întreprindere de afișaj, baia de vară a orașului, aducând un venit de lei 142,618, un teren de patinaj administrat în regie, un depozit de materiale producând comunei un beneficiu de lei 400,000, și în sfârșit o tipografie comunală, executând pe lângă toate lucrările necesare orașului și comenzi particulare trecând de lei cinci sute mii.

* * *

Am reprodus din volumul de 112 pagini al dlui Dandea, elegant tipărit în tipografia orașului, datele cele mai interesante, rămânându-mi să mai relev ez faptul că dl Dandea, la venirea sa în fruntea comunei, a găsit în ființă un consiliu comunal unguresc și că abia din 1923 „stă și la conducerea efectivă a orașului un consiliu român, intrând în administrația orașului limba și spiritul românesc în drepturile ce li-se cuvin“.

Azi — spune raportul — sunt toate condițiunile date ca acest frumos oraș să devină cât mai repede aceea ce îi este destinația naturală: un focar de cultură și industrie românească în mijlocul câmpiei românești. În deosebi introducerea gazului metan va atrage în industrie multă populație românească, iar prin numeroasele școli și alte instituții de cultură, cari îi stau la dispoziție, va contrabalansa în câțiva ani maghiarizarea artificială urmată în mod conștient decenii de-arândul.

VIRGIL P. RÂMNICÉANU

Tributul sângelui

— Drepturile invalizilor de război —

Intr'un articol din *Țara Noastră*, apărut mai dăunăzi, am arătat în trăsături generale care este soarta invalizilor, orfanilor și văduvelor de război.

Reiau acum din nou firul poveștii, căci ceea ce se întâmplă cu mutilații din război este cu adevărat o poveste jalnică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Când o națiune scoate sabia pentru a-și apăra onoarea și demnitatea ei, sau pentru a realiza o mare revendicare națională, — cum a fost cazul României în 1916, — ea cheamă sub drapel pe cei mai buni și mai sănătoși fii ai săi.

Cei mai viguroși dintre cetățeni nu șovăesc o clipă, merg la datorie, îndură cele mai mari mizerii și nenorociri, și, prin jertfa celor morți, a celor schilodiți și a celor scăpați teferi, țința e atinsă, adică granițele sunt mutate la hotarele vechi, naturale, etnice și istorice. Astăzi visul de aur al strămoșilor noștri e o realitate, dar, pe când, dela Nistru până la Tisa nu mai plânge românul, de dorit ar fi să nu plângă nici invalidul de război...

Dacă cetățeanul, plecat sănătos și sdravăn la război, s'a întors schilodit și bolnav, în neputință de a-și mai câștiga cele trebuincioase pentru existență, nu este oare dator cineva să-l ajute și să-i dea în schimb posibilitatea de a trăi? Și cine este acel *cineva*, care trebuie să ajute pe invalid ca să nu moară de foame, dacă nu țara însăși. Țara l'a trimis acolo unde și-a căpătat invaliditatea, și deci ea trebuie să aibe grije de ostașul mutilat.

Invalidul nu cere ajutor sau protecție din partea statului pentru munca depusă de el în vremuri grele de război, ci numai *repararea*,

Într-o măsură oarecare, a invalidității sale, care îl pune în imposibilitate de a munci, ca mai înainte, când era sănătos.

* * *

Ajutorul primit de invalid, din partea statului este ceea ce se cheamă: pensie. Această pensie trebuie să fie în raport cu infirmitatea și cu gradul de cultură al mutilatului. Își îndeplinește statul această elementară datorie? Exemplele și cifrele de mai jos ne vor scuti de multe discuții și critici referitoare la această chestiune.

Un ostaș, invalid de război, grad inferior, primește între 180—260 lei lunar, cu ori câți copii ar avea. Un plutonier, 370—425 lei lunar. Ofițerii sunt împărțiți în 3 categorii, după data pușterii lor în retragere, deși au aceiași invaliditate ei primesc totuși trei feluri de pensii, și anume: un sublocotenent, pus în retragere definitivă pentru infirmitate căpătată sau agravată în serviciul militar de război, în 1918—1919, primește lunar, cu accesorii cu tot, 1280 lei, cel reformat în 1920—21 primește 1860 lei, iar altul în 1922—23 primește 2130 lei lunar.

Așa dar, trei ofițeri, cu același grad, cu același invaliditate, primesc trei feluri de pensii, datorită faptului că au eșit la trei date diferite din cadrele armatei active și de rezervă. Judece oricine, dacă acest sistem, care este aplicat tuturor ofițerilor cari au avut nenorocirea să aibe o infirmitate de pe urma războiului, poate fi echitabil.

Dar nu este numai pensionarea invalizilor singura nedreptate ce li se face. Vom reaminti aci numai despre felul împrumietării acestor ostași.

După legea agrară, invalizii de război sunt trecuți în categoria I-a pe listele celor destinați a fi împrumietăriți. Gradele inferioare au primit un lot-tip în comunele în care locuiesc, în condițiuni ca și camarazii lor valizi, dar numai cei cari au fost născuți la țară și sunt agricultori. Cei dela orașe au rămas să fie împrumietăriți de comunele respective cu câte un loc de casă, când s'o putea și când o da Dumnezeu!

În vechiul Regat și Basarabia împrumietărirea invalizilor grade inferioare, agricultori, ce-i drept, s'a făcut aproape integral.

În Ardeal și Bucovina legea s'a aplicat numai în parte, datorită faptului, că și pământul arabil se află în mai puțină cantitate. Guvernul însă se laudă că-i va împrumietări pe toți; deci, puțină răbdare.

Cu ofițerii însă, împrumietărirea s'a făcut cât se poate de greu și nedreptățile sunt cu mult mai mari. Sunt și azi mai mult de jumătate din numărul ofițerilor invalizi, pe întreg cuprinsul țării, cari n'au primit lotul-tip de 10 pogoane (iugere) ce li s'a hotărât deabia în 1924, de Comitetul Agrar.

* * *

Pensionarea și împrumietărirea sunt cele două recompense, pe care statul nu le-a dat la timp și suficient invalizilor de război.

Legea I. O. V. votată de guvernul Averescu, prevedea dispoziții mai omenești în toate privințele, dar guvernul actual, prin noua legiuire, a anulat multe din părțile bune ale acestei legi.

Demn și cinstit ar fi fost din partea statului, ca în toate legiurile ce le-a fabricat în ultimul timp să fi urmărit pe invalid și să fi prevăzut unele îmbunătățiri pentru *marii soldați ai războiului* de întregire. Guvernul însă a avut alte preocupări de a legifera comercializări, pe când invalizii mai au timp de așteptat.

A mai arăta și alte nedreptăți ce li s'au făcut acestor cetățeni de onoare ai țării e de prisos; invalizii trăesc în mijlocul nostru, și cine se mai interesează de ei îi vede înaintea ochilor, cum sunt și ce au ajuns.

Bolile, și mai ales tuberculoza, și-au croit largi uliți în rândurile bieților schilodiți, și de un ajutor medical și de asistență au absolută și urgentă nevoie, mai ales în timpurile de criză economică prin care trece țara noastră actualmente.

Cam aceasta ar fi, în câteva cuvinte, starea celor 95 de mii de invalizi, cât se crede că ar avea întreaga Românie.

C. ARGINTARU.

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

O întrunire inutilă

E multă vreme de când d. Iuliu Maniu n'a mai ținut niciun expozeu. Partidul național trebuia, deci, să aranjeze în acest scop o întrunire publică într'un oraș din Ardeal. Nenorocirea a căzut asupra orașului Deva.

Trebuie să spunem dela început, că așteptările organizatorilor au fost în mod barbar înșelate. Poporul votează, uneori, cu partidul național, dar nu-i ascultă bucuros oratorii. Întrunirea, prin urmare a fost cam săracuță. Zădarnic a fost plimbat d. Iuliu Maniu pe sus, în trăsura cu etaj a grofului Lázár, zădarnic i s'a oferit la gară un buchet de chiparoase, zădarnic s'au strâns frunțașii din cele patru puncte cardinale ale Ardealului, mulțimea, — dacă se poate întrebuița această îndrăzneală hiperbolă, — a rămas rece și indiferentă ca o impersonală ploaie de toamnă...

Și cu toate acestea, câte pregătiri nu s'au făcut! Au venit, ca să se arate țărănilor din Hunedoara, reprezentanți de frunte ai tuturor provinciilor țării: dl Costică Angelescu, trimisul Dobrogei; d. D. R. Ioanișescu, delegatul Capitalei; d. C. Botezatu, exponentul Bucovinei; d. C. Făgețel, solul Olteniei, d. I. Giurculescu, ambasadorul Câmpulungului, etc. etc. Discursurile au fost, se înțelege, ca totdeauna, la înălțime. E un mister, cum de n'au reușit să stârnească nicio însuflețire atât a figuri strălucite și atâtă elocință!

Câteva momente ale adunării dela Deva merită să fie reținute. Dl D. R. Ioanișescu, gelos probabil de gloria lui Terente, a adus salutul „haiducilor“ săi din Ilfov, cum îi numește dumnealui, și s'a pupat la sfârșit cu d. dr. Aurel Vlad. (Ar fi fost, desigur, mai interesantă o pupătură între dnii Argetoianu și Virgil Madgearu, dar cei doi buni amici n'au venit la întrunire, preferând, se vede, să se sărute în altă parte). Al doilea vorbitor, ne așteptam să fie d. I. Giurculescu din Câmpulung, care, după calda salutare haiducească a ilfovenilor naționali, se cădea să transmită celor de față urările banditului Tomescu din județul Muscel. Seria cuvântărilor a fost însă inversată, și s'a suit la

tribună d. Alexandru Vaida, care nu mai putea să rabde. Fostul președinte al Consiliului de miniștri, actualmente simplu membru în consiliul (cu c mic) al fabricii de piele *Renner*, și-a regăsit cu plăcere cântecul de-odinioară, și a pus pe față problema legăturilor dintre Ardeal și vechiul Regat. A mărturisit sincer, că urăște pe toți „regștenii” afară de câțiva oameni mari, cari fac fală neamului nostru. Aceștia sunt: Iorga, Ioanișescu, Angelescu și Făgeșel.

Trăiască Făgeșel!

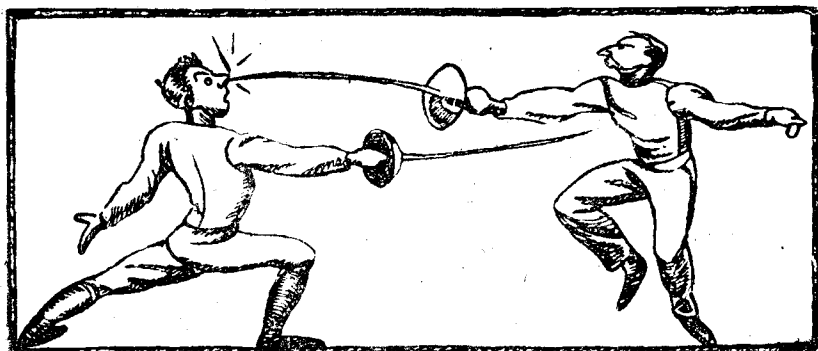
Al treilea orator, d. Mihai Popovici, a fost cu adevărat extraordinar. Să vă dăm numai câteva mostre, pentru a admira — măcar fragmentar, — înțelepciunea politică și simțirea democratică a acestui șugubăț Prășlea al comitetului de o sută. Să vedeți cum stă treaba: „Funcționarii sunt siliți, din cauza salariilor de mizerie, să ne facă de răs țara. Peste granițe, suntem considerați hoți. Francezii spun, că dacă au bani de pierdut mai bine îi aruncă în Sena lor decât în Dunărea noastră”. Oamenii se uitau unul la altul, dădeau din cap, și nu le venea să creadă. Că glasul său de cucuvaie bine hrănită, d. Mihai Popovici coboară mai departe toate nenorocirile posibile pe capul acestei sărmâne țări...

Însfârșit, după o scurtă vorbire a dlui Csicsó Pop, care a sosit obosit din pricina... viscolului (?) de pe drum, și după o violentă filipică a dlui dr. Aurel Dobrescu împotriva oligarhiei române, a vorbit și dl. Iuliu Maniu. Niciodată jumătatea de președinte al partidului național n'a fost mai dulce, mai diluat și mai găunos. Retras la Bădăcini o vară întregă, unchiul dlui Romul Boilă, și al altora, ar fi avut vreme podoabe sunt defecte cu care cineva se naște, dar cel puțin să clocească o idee nouă, o soluție practică, o opinie utilă... De unde? D. Iuliu Maniu ne-a explicat încă odată ce e democrația, cu resturi de definiții moștenite dela Simion Bărnuțiu, cerând cu foarte multă politețe, ca România „să se guverneze prin popor și pentru popor”. Și ce însemnează a se guverna prin și pentru popor? Fostul președinte al Consiliului dirigent ne-a lămurii pe îndelete, cu desăvârșita candoare care-l caracterizează: „Inseamnă, ca această guvernare să mulțumească exigențele culturale, economice și sociale ale întregii populațiuni”. Ați înțeles?

Presupunând că n'ați înțeles, (pentru ce această gratuită ofensă?) d. Iuliu Maniu și-a desfășurat mai departe programul. Dumnezeu! Vrea frățietate pentru toți, vrea ca toți cetățenii cinstiți să fie egali în drepturi, vrea ca toți locuitorii țării, fără deosebire de nație, să fie liberi în vorbă și în religie... Vrea... Ați priceput ce vrea: libertate, egalitate, fraternitate! Fostul avocat al consistorului din Blaj a ajuns, în fine, cu lecturile dumisale particulare până la Revoluția franceză. Nu e, cu alte cuvinte, decât cu 130 ani în urmă. Să așteptăm până ne ajunge...

După discursul dlui Iuliu Maniu, lumea s'a împrăștiat lămurită. Am plecat și noi cu impresia precisă, că praful de pușcă a fost inventat pentru a doua oară. Intrunirea se sfârșise. Pentru ce oare s'o fi ținut?

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Jalnica întâmplare a lui Popa Man

La alegerile pentru Camerele agricole, popa Man a suferit o rușinoasă înfrângere în circumscripția Ileanda mare, al cărei deputat este.

Cum ne lovește cruda soartă,
Cum ne-amăgește, și ne poartă
La coborâș ca la suis
Pe-al întâmplării povârniș...

Așa și blândul popa Man
Ajunse astăzi la aman,
Și toată vremea și'n tot locul
Își povestește nenorocul.

O, mai demult cu câtă fală
Se repezea spre Capitală,
Zâmbind cu zâmbetul lui fin:
Un don Juan și-un Rasputin!

Cuceritor trecea prin Gherla
Și fluera ușor ca mierla,
Era, nu-i vorbă, cam murdar,
Dar era foarte popular...

*Din când în când, la „Majestic”,
Venea să joace din buric,
Și-o isprăvea, că vremea-i scurtă,
Cu ciorbă strașnică de burtă...*

*Apoi, cucernicul prelat,
Năbădăiosul deputat.
O lua la braț cu primadona
În Hală, la Mitică Doña !...*

* * *

*Dar astăzi, crudă decădere,
S'a întâmplat cam cu cădere !
Poporul său l'a părăsit,
Ileanda, vai ! l'a mazilit...*

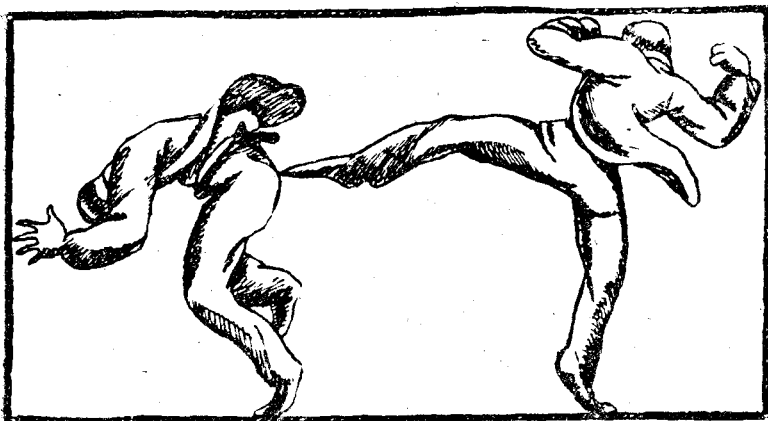
*I-a agățat, în propagandă,
O tinichea de reveranță,
Și-acum sârmanul Popa Man
Rămase numai în sumar.*

*Din agitația-i nocturnă
N'a răsărit nimic în urnă,
Și bietul om cu chip de sfânt
Parcă-i o urnă pe-un mormânt !*

*Pe unde-o fi, n'am nicio știre,
Poate s'a dus la mănăstire,
N'am auzit, nu știu nimic,
Poate e iar la „Majestic“ ...*

*Nu vreau să-l mustru, nici să-l cert,
Un singur lucru însă-i cert,
Vă jur pe câteș-trele Parce :
La Gherla nu se mai întoarce !*

POPA TUNȘU
fost călugăr

INSEMNAȚI

Problema succesiunii. — Intors de curând din străinătate, și fiind întrebat de un redactor al ziarului *Indreptarea*, d. general Averescu a precizat într'un interview foarte lămurit consecințele politice ale recentelor alegeri pentru Camerele agricole. Șeful partidului poporului cum era și firesc, a tăgăduit acestei manifestații electorale a unei singure categorii de alegători calitatea de a oferi indicațiuni cu privire la alcătuirea viitorului guvern. Faptul că opoziția unită, care a făcut cu acest prilej o tovărășie *ad-hoc*, a câștigat cel mai mare număr de locuri în Camerele agricole, nu dovedește altceva, decât dorința care există în toate colțurile țării ca partidul liberal să părăsească cât mai grabnic cârma țării, pentru a face loc altora.

Cine vor fi aceștia, iată ceace nu se poate deduce decât din situația politică generală a țării, care nu favorizează în niciun fel aspirațiile cunoscute ale

subredei alianțe naționale țărăniște. D. general Averescu demonstrează această concluziune în câteva constatări lapidare, a căror temeinicie nu suferă nicio știrbire. — „Nu este momentul de a se face o experiență cu diferite combinațiuni de ocazie, și a se incerca acum dacă nu cumva anumiți oameni și anumite grupări politice ar putea să fie la guvern altceva decât au fost în opoziție, adică altceva decât pur și simplu elemente periculoase de agitație. De aceea, convingerea mea fermă, pornită din cunoașterea adâncă a nevoilor acestei țări, este că guvernul va fi încredințat unui singur partid, care prin propriile sale mijloace să poată domina situația, și prin pregătirea și studiile pe care le-a făcut în timpul opoziției să fie în stare a da în toate marile probleme orientări sigure și rodnice. De-aci rezultă, ca urmare logică, că nu există decât două eventualități politice posibile: sau o

continuare a actualei guvernări, lucru care a fi legat de grave primejdii pentru întreaga țară, sau, a doua soluție, venirea la putere a partidului poporului*.

Dintre toate declarațiile făcute la gazetă cu prilejul alegerilor agricole, și oricine poate aprecia dacă au fost sau nu destule, judecata calmă și clară a dlui general Averescu e singura contribuție serioasă pentru limpezirea unei situații oarecum incurcate, pe care gălăgia cotidiană a anumitei presei din strada Sărindar o încurcă și mai rău. Intr'adevăr, mult desbătuta problemă a succesiunii la guvernarea țării nu se poate privi prin prizma tulburată a unui foarte parțial și discutabil succes. . agricol al unor fărâmituri de partide, care abia acum caută să se înțeleagă asupra unei eventuale colaborări pozitive. (Vezi vizita dlui dr. N. Lupu la Vălenii de Munte ai dlui N. Iorga.)

Venirea la putere a așa numitei o-o; oziții unite, care nu e, în realitate, decât un conglomerat de tendințe potrivnice încheiate în cimentul aceloraș apetituri, ar însemna, prin urmare, un pas mai 'nainte spre necunoscut, o fugă oarbă spre cel mai sigur haos. Va fi posibilă această aventură? Credem și noi că nu. Căci ea n'ar avea nici măcar farmecul noutății. Experiența cu guvernul prezidat de d. Alexandru Vaida e încă viu în mintea tuturor. Am fost atunci, cu toții, la două degete de prăpastie.

Să ne întoarcem încă odată acolo?

Două măsuri. — În târgul Băcești din județul Roman s'a petrecut săptămâna trecută un incident din cale afară de dureros, al cărui epilog a fost uciderea unui țaran. Iată, după rapoartele ministerului de Interne, cum s'au petrecut lucrurile :

În ziua de 13 Septembrie, dl A. C. Cuza împreună cu mai mulți partizani

ai dsale s'a dus în județul Roman și a ținut câteva întruniri (politice, desigur, penține se miră guvernul?) în comunele Muñcel, Mogoșești, Sabaoani și Poenari. La aceste întruniri, — după propria mărturisire a autorităților, — nu s'a întâmplat nici un soi de incident, toate s'au petrecut în cea mai desăvârșită ordine. Mai rămăsese ca dl A. C. Cuza să vorbească la Băcești. Aci, temându-se dintr'odată să nu se întâmple vreun conflict cu populația evreiască, prefectul din Roman n'a mai îngăduit ca adunarea să se țină înăuntrul târgului, ci a fixat-o dincolo de barieră, afară din comună, pe câmp. După întrunire, oamenii au vrut să se întoarcă acasă. Această hotărâre, destul de firească, a fost punctul de plecare al incidentului. La bariera târgului Băcești erau postate trei cordoane de soldați. Comandan-tul a făcut somațiile legale, mulțimea a refuzat să se retragă, și armata a tras o salvă în aer. Unul din gloanțele ră-tăcite a lovit grav pe un țaran. Ceilalt săteni s'au risipit imediat, dar ră-nitul a murit în lungul său drum până la spital.

Până aici, povestea regretabilei în-tâmplări dela Băcești. Să nădăjduim, că ancheta justiției va lămuri cu pri-sosință motivele pentru care întruni-riile convocate de dl A. C. Cuza în satele Muncel, Mogoșești, Sabaoani și Poenari s'au petrecut în liniște, pe când aceea din târgul Băcești a avut un epilog atât de tragic. Deocamdată, din felul cum sunt relateate faptele în gazetele dela București, nu se poate deduce aproape nimic.

Afară de un singur lucru, pe care nu vom sta la îndoială să-l subliniem aci. E chipul foarte ciudat, în care cu-noscuta presă româno-semită din strada Sărindar comentează acest trist in-cident. Pentru *Adevărul*, de sigur, existența anonimă a țaranului dela Bă-

cești nu prețuește mare lucru. Mai mult decât atât, blumenbergii făcători de opinie publică, pentru cari libertățile constituționale sunt inviolabile numai când e vorba de o acțiune de subminare a vieții noastre naționale, nu-și pot ascunde rânjetul de hidoasă satisfacție în fața celor întâmplare, aruncând peste cadavrul cald încă al celui împușcat impertinenta apostrofă: — „Așa vă trebuie, dacă vă jucați de-a antisemitismul!“

Inchipuți-vă acum, un singur moment, că nu dl A. C. Cuza s'ar fi dus să țină întruniri la sate, ci dl Ilie Moscovici. Inchipuți-vă, că nu crucea încârligată, pe care dl C. Grauer o ironizează cu atâta atavică vervă, ci flamura roșie a Sovietelor ar fi fost simbolul subț care s'ar fi adunat mulțimea. Inchipuți-vă, însăfârșit, că victima n'ar fi fost un pașnic gospodar din județul Romanului, ci un îndârjit agitator bolșevic, — sau măcar un agent electoral al dlui D. R. Ioanițescu! Spuneți apoi, nu bănuți cătuș de puțin care ar fi fost atitudinea bravilor apărători ai democrației? Nu vă zbârnăie în urechi protestările lor pline de revoltă? Nu auziți ce strigăte se ridică în favoarea libertății de exprimare a opiniilor? Nu vedeți câte săgeți se îndreaptă împotriva guvernului odios, care înăbușește în sânge glasul sacru al poporului suveran?

Recitiți puțin colecția *Adevărului*, ca să culegeți câteva mostre de patetică fierbere a cernelii... Ei, dar de data aceasta n'a fost la mijloc pielea unui doctrinar al umanității de talia lui Max Goldstein, cel cu bomba dela Senat. Deci, democrația cu pistrui nu se mișcă deloc. N'are nici măcar un gest de înduioșare. Dimpotrivă, chicotește de bucurie și râde în pumni satisfăcută. Dorește cât mai mulți antisemiști împușcați... Democrația dlui Grauer judecă, firește, cu două măsuri.

Priviți înduioșarea cu care sunt ocrotiți în aceleaș coloane autorii rebeliunii dela Tatar Bunar și veți pricepe multe, dacă nu cumva ați orbit cu desăvârșire...

Să știm și noi! — Printre știrile dela ultima oră a *Dimineții* dlui C. Grauer am zărit o informație care ne-a pus pe gânduri. Ci-că un general în activitate (nu se spune cine, persoană însemnată!) ar fi anunțat deunăzi în tren: — „Liberalii pleacă și vin național-tărăniștii!“ Un reporter al atotștiitoarei gazete, care era din întâmplare pe coridor, a auzit, a tras semnalul de alarmă, și s'a întors pe jos la redacție cu senzaționala descoperire. Prin urmare, acum nu mai încape nicio indoială: — „Liberalii pleacă și vin național-tărăniștii!“ A spus-o deunăzi, în tren, un general în activitate...

Dar nu e numai atât. *Adevărul* a adus în aceiaș zi, la ediția de seară, o veste și mai grozavă. Ca să nu pierdeți nicio virgulă din proza dlui Bubi Brănișteanu, poftim, v'o servim întregă: — *„Rezultatul alegerilor pentru Camerele agricole a avut o influență hotărâtoare asupra viitorului blocului opoziționist. Cele două partide componente ale blocului (ah, stilul dlui Bubi Brănișteanu!) s'au convins definitiv, că numai unite pot dărâma pe liberali și forma un guvern de lungă durată. Ca urmare, între conducătorii partidelor național și țărănist au fost schițate liniile generale ale guvernării de mâine“*.

Mai bine mai târziu decât nicio dată, zice proverbul român, pe care d. I. Mihalache îl cunoaște încă de pe vremea când preda abecedarul la Topoloveni. Tot e bine, că la sfârșitul cărmuirii liberale, cele două partide.. componente s'au convins (și încă definitiv!) că numai unite pot pot dărâma pe liberali. Și mai e ceva tot atât

de îmbucurător. Conducătorii partidelor naționale și țărăniști s'au mai convins, în fine, că înainte de revendica guvernarea de mâine, tot nu strică să se schițeze, măcar în linii generale, programul acestei guvernări. O singură observație am de făcut. Această noutate minunată, destinată să ferească viitorul României pe cel puțin cînzeci de ani, n'a apărut decât la „știrile diverse“ ale *Adevărului*. După părerea noastră, faptul merită mai multă importanță. Pentru ce atîta discreție? Să știm și noi...

Vizluni sângeroase. — Știam până acum (cu oarecare certitudine) că ziarul *România* al partidului național e un fel de publicație umoristică, întreținută de fabrica de bere „Bragadiru“, care se trimite gratuit în provincie pentru a mai decreși puțin frunțile posomorâte ale partizanilor în suferință de opoziție. Ne-am înșelat... *România*, câteodată, e o gazetă foarte serioasă. (Bineînțeles, nu atunci când publică pe două coloane chipul vesel al dlui Mihai Popovici din Brașov, ca să anunțe întoarcerea dela băi a junelui rentier politic.)

Zilele trecute, foaia partidului național, pe care nici noi nici alții n'o citesc, s'a întrecut însă chiar pe sine. Adevenit macabră! Se vede treaba, că pasiunea politică produce grave turburări vizuale... E un caz patologic, pe care-l supunem spre cercetare specialiștilor.

Făcând un aspru rechizitoriu împotriva guvernării trecute a dlui general Averescu, și pentru a împiedeca, chipurile, pe cea viitoare, *România* se pomenește aiurând astfel: — „În Parlament, scena s'a petrecut la Ateneu, căci acolo se țineau ședințele Camerii, d. general Averescu, exasperat de atacurile opoziției, a ordonat intrarea santinelor în incintă. Cu baioneta la arma încărcată, d. general Averescu a

voit să asasineze pe frunțașii opoziției. Dela 1907, d. general Averescu are o grozavă sete de sânge“.

Santinelele în incinta Parlamentului... Arme încărcate și baionete amenințătoare... Incercare de asasinat asupra șefilor opoziției... Grozavă sete de sânge... În altă țară din lume, unde ar domni un regim de răspundere al cuvântului tipărit, asemenea născociri stupide ar fi socotite drept ceace sunt, o îndrăzneală calomnie, și autorul lor ar medita puțin la răcoare (sau la balamuc) asupra riscurilor profesionale. Dar la noi, unde calomnia e deajuns să fie ridicolă pentru a se bucura de o dulce impunitate, lumea dă din umeri nepăsătoare și trece înainte.

România, cum spuneam mai sus, e o foaie umoristică a partidului național, care se trimite gratuit... Va să zică tot nu ne-am înșelat!

Păreri diferite. — Frunțașii așa zisei opoziții-unite nu scapă niciodată ocazia de a aminti opiniei noastre publice cât drum mai au de parcurs până să se potrivească în păreri. Procesul dela Tatar-Bunar, despre ecourile cărui pomenim în altă parte, a avut darul să scoată încă odată la iveală dezacordul complex dintre cele două tabăre vecine. Confrații noștri dela *Viitorul* s'au amuzat zilele trecute așezând față în față două declarații cu totul diferite ale admirabililor tovarăși, asupra unei probleme destul de importante: pregătirea militară a României. În vreme ce ziarul dlui dr. N. Lupu, *Aurora*, înțelegând într'un chip cu totul deosebit primejdia pe care o reprezintă Rusia pentru noi, se ridică împotriva înarmărilor României, „din pricina cărora cetățeanul român este impus la biruri grele, care-l sursugrumă“, gazeta cealaltă, *România* dlui Iuliu Maniu, găsește cu cale să „nu se

fac destule sacrificii pentru armată", când înzestrarea, acesteia, având în vedere situația dela Nistru, ar trebui să fie permanentă noastră preocupare...

Această nepotrivire de atitudine în privința celei mai serioase dintre problemele pe care le avem de rezolvat nu se oprește aici. În lucrurile mari cași în cele mărunte, aceeaș dezorientare și aceeaș contradicție domnește printre căpeteniile național-țărăniște. Iată încă un exemplu. Cu ocazia procesului rebeliunii dela Tatar-Bunar, care a pus în mișcare din nou toate resorturile propagandei sovietice, s'au lansat în străinătate numeroase manifeste comuniste, cuprinzând atacuri fulminante împotriva „oligarhiei române“, și ne-au sosit în România cațiva „spectatori obiectivi“ ai intelectualității apusene, cari s'au grăbit să ne înjure țara de cum au pășit pe pământul nostru îngăduitor. Se știe care a fost atitudinea partidului țărănist dela noi față de aceste manifestări dușmănoase. *Aurora* și-a făcut și de data aceasta datoria către democrația internațională, împrumutând din manifestele comuniste toate argumentele cu „oligarhia română“, și primind cu brațele deschise pe „spectatorii obiectivi“ de speța dlui Henry Torres, pe care oficiosul țărănist l'a acoperit, de sus până jos, de elogii.

Până aici nimic de zis. *Aurora* a fost consecventă cu ea însăși. Dar, iată că dl N. Iorga, în *Neamul Românesc*, nu cântă aceeaș arie internațională și nu agită în aer aceeaș flamură roșie. Fostul apostol dela Vălenii de Munte, care n'a trecut, se vede treaba, decât cu un picior în lagărul dlui Kalman Blumenfeld zice, vorbă cu vorbă: — „De când se judecă procesul revoltelor dela Tatar-Bunar suntem bombardajii cu tot felul de manifeste ale

„intelectualilor“ străini sau de vizitele unor „ilustri“ nepotțiți. Toate aceste manifestațiuni ale numiilor „intelectuali“ nu ne surprind. Ne uimește însă atitudinea unor confrați, care acordă o largă publicitate calomniilor debitate de afară împotriva țării“.

Printre acești confrați, în fruntea căroră stă, se înțelege, *Adevărul* cu toate anexele lui, se numără și *Aurora*, care e a dlui dr. N. Lupu precum *Neamul Românesc* e al dlui N. Iorga. O gazetă din Capitală anunțase nu de mult, că directorul *Aurorei* va face la Vălenii de Munte o vizită directorului *Neamului Românesc*, pentru a avea cu acesta un important schimb de vederi asupra situației politice. Nu ne indoim, că va veni vorba și despre procesul revoltelor dela Tatar-Bunar, și echivocul se va lămurii. Conform bunului dumsale obicei, dl N. Iorga va cedă. Ce nu face un istoric român pentru un problematic post de prim-ministru?

CĂRȚI NOUI. — Ștefan Meteș: *Moșiile Domnilor și boerilor din Țările române în Ardeal și Ungaria.*

Din o mulțime de documente adunate de prin arhive și biblioteci, tânărul și harnicul istoriograf Ștefan Meteș a alcătuit această broșură despre moșiile Domnilor și boerilor din Țările române în Ardeal și Ungaria. Cu bogăție de date, d. Ștefan Meteș studiază puternica influență ce au avut-o Domnii și boerii din Principatele române asupra vieții românești din Ardeal. Acești Domni și boeri le-au clădit românilor ardeleni lăcașuri sfinte pe cari le-au înzestrat cu odăjdii și cu cărți bisericești. Cartea dlui Ștefan Meteș ne luminează o parte a trecutului nostru pe aceste pământuri și se citește cu interes.